

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ**

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ**

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

Члени організаційного комітету:

Марічерета Валерія Геннадіївна — д. мед. н., професор, перший проректор; **Бурячківський Едуард Станіславович** — к. мед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи; **Борщ Вікторія Ігорівна** — д. е. н., доцент, проректор з перспективного розвитку; **Кусик Наталія Львівна** — к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчально-методичного відділу; **Анненкова Ірина Петрівна** — д. пед. н., доцент, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчального відділу; **Усиченко Катерина Миколаївна** — к. мед. н., доцент, доцент кафедри інфекційних хвороб, в. о. начальника сектору забезпечення якості освіти; **Годлевський Леонід Семенович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри фізіології та біофізики; **Опря Євген Васильович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії; **Ханжи Володимир Борисович** — д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов, голова комісії з питань академічної доброчесності, етики та взаємин; **Сікорська Ольга Олександрівна** — к. філол. н., доцент, завідувачка кафедри суспільних наук, голова комісії з функціонування державної мови

Рекомендовано до друку

Вченою радою Одеського національного медичного університету

МОЗ України

(Протокол № 8 від 24.04.2024 р.)

О-72 **Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти : матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року)** [Електронне видання] / за ред. проф. В. Г. Марічерета. — Одеса : ОНМедУ, 2024. — 208 с.

ISBN 978-966-443-129-0

У збірнику подано матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти» (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року). Мета науково-педагогічного підвищення кваліфікації — сприяння засвоєнню та удосконаленню практичних умінь і навичок з інноваційних технологій, форм, методів, засобів навчання та застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання.

УДК 618.5-089.888.61-085.33

3. Ting H., de Run E. C. Generations X and Y attitude towards controversial advertising. *Asian Journal of Business Research*. 2012. № 2. P. 18–32.

4. Meeks M. D., Williams F., Knotts T. L., James K. D. Deep vs. Surface Learning: An Empirical Test of Generational Differences. *International Journal of Education and Research*. 2019. № 1 (8). P. 1–16.

ПСИХОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ЗА ПРИНЦИПОМ «РІВНИЙ — РІВНОМУ» В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Колос-Шерстянкiна Н. Л.

асистент кафедри психіатрії, наркології,
медичної психології та психотерапії

Масько А. М.

асистент кафедри психіатрії, наркології,
медичної психології та психотерапії

Одеський національний медичний університет

Основною метою медичної освіти є поступова незалежність здобувача. Хоча ефективно викладання орієнтоване на процес навчання, для розвитку самостійності воно також може поступово включати в себе елементи викладання. Важливою навичкою для того, щоб стати самостійним здобувачем, є здатність до саморефлексії. Для позначення цієї необхідної навички в літературі використовуються такі терміни, як «самоучитель», «самокерований учень» або «рефлексивний практик». У цій моделі прогресуючої незалежності компетентність уособлює здобувача, який здатний принести все необхідне для клінічної зустрічі без формального керівництва з боку викладача. Один з можливих способів навчитися рефлексувати і навчати себе — це бути вчителем для інших.

Навчання за принципом «рівний-рівному» можна визначити як освітній механізм, в якому один здобувач навчає одного або кількох своїх однокурсників. «Вчитель — одноліток» — одна з найпоширеніших форм взаємного викладання — це здобувач, який просунувся в навчанні принаймні на один рік у тій самій навчальній програмі. Як буде показано, навчати інших здобувачів і бути навченим однолітками — корисна концепція не лише з практичної точки зору, а й з точки

зору теорії освіти. Задля ясності та стилю ми зазвичай говоритимемо про здобувачів, але в принципі описані механізми можна так само добре застосувати і до післядипломної підготовки.

Багато медичних шкіл зараз так чи інакше застосовують навчання за принципом «рівний — рівному». При цьому традиції та практичні причини, а не дані літератури або міркування психологічної теорії, як уявляється, керують рішенням про залучення здобувачів до викладання, на відміну від даних літератури або психологічних міркувань. Практичні міркування, місцеві обставини, фінансові можливості та брак часу часто змушують викладачів і розробників навчальних програм обирати будь-які методи викладання, які здаються їм доступними і дієвими.

З огляду на його зростаючу популярність, ми вважаємо, що було б корисно дізнатися, як саме психологія може допомогти нам зрозуміти динаміку та ефекти викладання за принципом «рівний — рівному». Викладачі та здобувачі можуть перебувати на однаковій стадії навчання (іноді це називається одновікове, однорівневе або взаємне навчання), або ж вони можуть бути далекими один від одного, наприклад, коли здобувачі останнього курсу або ж інтерни навчають здобувачів першого курсу, здобувачів-медиків. Коли викладачі перебувають на іншому рівні, ніж здобувачі, це часто називають «різновіковим» або «різнорівневим» викладанням; коли викладач і здобувач перебувають на одному освітньому рівні, але відрізняються на один або більше років, ми називаємо цей процес «одноранговим» викладанням.

Проте навіть за умови викладання, коли здобувачі по черзі навчають один одного, викладачі можуть набути відносно більшого досвіду в конкретній галузі або темі, що надасть їм можливість виступати в ролі вчителя. Це може бути результатом більш інтенсивної підготовки до групової зустрічі або лабораторного заняття.

Другий «вимір» — це розмір групи. Розміри груп включають індивідуальне викладання (яке часто називають репетиторством), викладання в малих групах і викладання у великих групах. Іноді здобувачі можуть читати лекції молодшим одноліткам на певну тему і таким чином охоплювати велику кількість слухачів. Викладання в групах різного розміру, ймовірно, відрізняється, вимагаючи унікального набору знань, навичок і ставлення (наприклад, для індивідуального викладання можуть знадобитися навички консультування, тимчасом як для адекватного викладання в групі потрібне розуміння групової динаміки).

Третій «вимір» — це формальність викладання в рамках освітньої програми. Одна крайність формального підходу може полягати в тому, що однолітки неформально працюють разом для підготовки до занять або тестів, репетирують один з одним поза межами навчального закладу та/або пояснюють один одному складні предмети. Інша крайність полягає в тому, що вчителі-однолітки є обов'язковою частиною освітньої програми.

У багатьох випадках обґрунтуванням для використання колег як викладачів є вирішення зростаючої проблеми нестачі кадрів у медичній освіті. Здобувачі-викладачі мають достатній рівень знань або здатні швидко їх здобути; вони часто мають більш гнучкий графік, ніж викладачі, і сповнені неабиякого ентузіазму. Рідко можна почути аргумент про те, що здобувачі отримують додаткову користь від того, що їхні викладачі не є експертами, а є колегами по навчанню. Тим не менш, деякі теорії припускають потенційні переваги від викладання з боку колег.

Викладання за принципом «рівний — рівному» обмежується ситуацією, коли один здобувач навчає одного або більше менш підготовлених однокурсників. Таке викладання включає більше, ніж просто заняття зі здобувачами. Існує фаза підготовки та фаза безпосереднього викладання; останню можна поділити на подання інформації та взаємодію зі здобувачами, обидві з яких передбачають вербалізацію.

Часто кажуть, що оцінювання є рушійною силою навчання в медичній освіті. Хоча очевидно, що тест змушує здобувача готуватися до нього, це може бути не єдиною рушійною силою.

Кілька усталених теорій з психології пояснюють, чому прийняття на себе ролі викладача може сприяти зміцненню впевненості, мотивації та когнітивному розвитку. Крім того, теорія соціальної психології стверджує, що групова динаміка та групові очікування мають потужний вплив на членів групи та на індивідуальні ролі цих членів. Коли від учнів, у свою чергу, очікують, що вони виконуватимуть завдання ментора, вони, як правило, мають високу мотивацію бути готовими це робити, якщо ця група має для них якесь значення. Те ж саме може стосуватися і близьких однолітків. Причина, чому здобувачі-вчителі часто демонструють хороші результати, може бути пов'язана з мотивуючими очікуваннями значущих інших. Соціальний тиск групи, яка очікує на добре поінформованого вчителя або однолітка у ролі вчителя, слугує потужним рушієм для належної підготовки до викладання.

Багато з того, що відбувається в освіті, лише частково розуміють як викладачі, так і учні. Чому одні форми викладання викликають ентузіазм, а інші — ні? Освіта — це динамічний процес, і процедури, спрямовані на оптимізацію викладання, іноді мають негативні наслідки. Викладачі та здобувачі можуть не розуміти один одного, оскільки вони розглядають освіту з різних точок зору. Викладачі можуть бути розчаровані несподіваною поведінкою здобувачів, а здобувачі можуть не розуміти, чому навчання відбувається саме так, а не інакше. Має сенс надати здобувачам змогу подумати, як викладач, і навпаки. Звички і традиції, обмеження середовища, практичні рішення управлінських проблем, наявність викладачів з різним інтересом до освіти та інші практичні аспекти часто визначають освітню програму набагато більше, ніж оригінальна філософія освіти або теоретичні висновки з педагогічної психології. Роздуми про людську психологію і прислухання до теоретиків, які зробили багато з цих роздумів до нас, втілення теорій викладання і навчання на практиці та перевірка гіпотез для встановлення достовірності цих теорій можуть допомогти нам зрозуміти і вдосконалити наше викладання і навчання тих, кому ми служимо, умовно кажучи. Здобувачі можуть бути викладачами, але й викладачі можуть навчитися бути здобувачами.

**ВИКЛАДАННЯ ХІРУРГІЇ
У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СТАРШИХ КУРСІВ
МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Косован В. М.

д. мед. н., доцент, доцент кафедри хірургії

Одеський національний медичний університет

Освітній процес у здобувачів освіти випускних курсів медичних університетів проводиться безпосередньо на клінічних базах біля ліжка хворого, де опановуються можливості огляду хворого, сучасних лабораторних та інструментальних діагностичних досліджень, нових лікувальних технологій.

Пандемія COVID-19 та воєнний стан в Україні змусили переглянути деякі інноваційні підходи та можливості до навчального процесу. Навчальний процес переведено до дистанційної, зокрема онлайн-освіти, за допомогою програм Zoom, Labster, Teams, MyOwnConference, Asana.com, Onenote.com, Brainfocus.io та інших.

МОЖЛИВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ Кожухар Г. В., Мніх Л. В., Шпак І. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	91
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ХІРУРГІЇ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ Колодій В. В., Васильєв О. А. <i>Одеський національний медичний університет</i>	93
ПСИХОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ЗА ПРИНЦИПОМ «РІВНИЙ — РІВНОМУ» В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ Колос-Шерстянкін Н. Л., Масько А. М. <i>Одеський національний медичний університет</i>	96
ВИКЛАДАННЯ ХІРУРГІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СТАРШИХ КУРСІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Косован В. М. <i>Одеський національний медичний університет</i>	99
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОЦІНЦІ ЯКОСТІ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ Костєв Ф. І., Савчук Р. В., Богацький С. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	102
ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ, ЯКІ УНЕМОЖЛИВЛЮЮТЬ ОЧНЕ НАВЧАННЯ Крижанівський В. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	104
ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ШКОЛИ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ ВСТУПУ ДО СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ТОВАРИСТВ Лосєв О. О., Аплевич В. М. <i>Одеський національний медичний університет</i>	106